

(10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@minienw.nl>

Onderwerp: RE: Ratten en COVID-19

Hoi,

Sorry (10)(2e). Dat lijkt mij prima. Ik vind het woord 'nog' namelijk niet zo handig (lijkt alsof het een keer gaat komen). Suggestie: Op dit moment zijn er geen aanwijzingen dat....

Groet
(10)(2e)

From: (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@minienw.nl>

Sent: woensdag 20 mei 2020 19:42

To: (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>

Cc: (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@minvws.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@minienw.nl>

Subject: RE: Ratten en COVID-19

Hoi (10)(2e)

Mijn suggestie om misschien 'met de huidige kennis' toe te voegen sloeg op de andere Q&A (met de vraag Kan ik besmet worden door (wilde) ratten?).
Verder ok.

Groeten (10)(2e)

Van: (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>

Verzonden: woensdag 20 mei 2020 18:16

Aan: (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@minienw.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@minvws.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>

Cc: (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@minienw.nl>

Onderwerp: RE: Ratten en COVID-19

Beste allen,

Sorry dat ik nu pas aanhaak. Mijn suggestie zou zijn om alleen het woord ratten toe te voegen. 'met de huidige kennis' staat nu als 'voor zover nu bekend', dus zou ik zo laten. Ook de zin over de nertsen moet hier blijven staan. Het klopt namelijk nog steeds, dat mensen waarschijnlijk het virus in het bedrijf hebben gebracht.

(10)(2e) Wat mij betreft kan dit op de site gezet worden.

Groet
(10)(2e)

From: (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@minienw.nl>

Sent: woensdag 20 mei 2020 16:52

To: (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@minvws.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>

Cc: (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@minienw.nl>

Subject: RE: Ratten en COVID-19

Hoi allen,

De vraag van (10)(2e) mbt nertsen lijkt me terecht, de zin kan kloppen maar het gaat nu ook om route nerts naar mens. Q&A rat wat mij betreft ok, misschien toevoegen 'met de huidige kennis' als zeer gering ingeschat.

Groeten (10)(2e)

(10)(2e)

(10)(2e)

(10)(2e)

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Rijnstraat 8 | 2515 XP | Den Haag

(10)(2e) | 2500 EX | Den Haag

(10)(2e)

E (10)(2e) @minienm.nl

Van: (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>

Verzonden: woensdag 20 mei 2020 16:24

Aan: (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@minvws.nl>; (10)(2e) (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>

CC: (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@minienw.nl>

Onderwerp: RE: Ratten en COVID-19

Hallo (10)(2e) en anderen,

Dank je wel voor het verder oppakken en checken van de feiten. Tekst voorstel is wat mij betreft prima. Ik zou ook graag zien dat deze vraag onder aan de pagina <https://www.rivm.nl/coronavirus-covid-19/huisdieren> bij de vragen over huisdieren komt. Dat zijn ongeveer dezelfde vragen en antwoorden die op de one health portal staan zie ik.

Is het trouwens niet logisch om de laatste twee zinnen van onderstaand stukje nu weg te laten? In het stukje over dier-op-mensbesmetting staat immers dat het bij nertsen nu mogelijk toch anders is.

Uit onderzoek blijkt dat varkens, kippen en eenden niet vatbaar zijn voor het nieuwe coronavirus. Andere dieren zoals koeien, schapen, geiten, paarden en ratten zijn dat, voor zover nu bekend, waarschijnlijk ook niet. Fretten, en daarmee ook nertsen, zijn gevoelig voor besmetting met COVID-19. Op enkele nertsenbedrijven in Noord-Brabant is het nieuwe coronavirus aangetroffen. Het is aannemelijk dat de dieren in eerste instantie besmet zijn geraakt door mensen en dat de nertsen vervolgens elkaar hebben besmet.

Groet (10)(2e)

(10)(2e) (10)(2e) (10)(2e)

National Institute for Public Health and the Environment (RIVM)

(10)(2e)

(10)(2e) 3720 BA Bilthoven, The Netherlands

(10)(2e)

www.rivm.nl

(10)(2e)

Van: (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>

Verzonden: woensdag 20 mei 2020 15:54

Aan: (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@minvws.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>

CC: (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e)@minienw.nl>

Onderwerp: RE: Ratten en COVID-19

Beste allemaal,

(10)(2e) en gokten dat de bron (10)(2e) (10)(2e) (10)(2e) (10)(2e) (10)(2e) was, dus ik heb hem zojuist even gebeld. Hij had (10)(1a) (10)(2e) wel gesproken, maar niet specifiek hierover. Kan dus dat er een andere bron was. Hoe dan ook, we waren het over het volgende eens:

Ratten hebben weliswaar een receptor die afwijkt van die van mensen, maar dit zegt niet alles (bv varkens hebben een zeer vergelijkbare, maar zijn niet gevoelig). Om zeker te zeggen dat ze geen risico vormen, zou je een infectieproef moeten doen. **Tot die tijd geldt nog steeds eerder geformuleerd antwoord** (zie deskundigenberaadbrief, en mail van (10)(2e) :

Er zijn nog geen aanwijzingen dat ratten geïnfecteerd kunnen worden met SARS-CoV-2. Hoewel bekend is dat het virus in het rioolwater kan voorkomen, en ratten mogelijk blootgesteld kunnen worden aan het virus, wordt het risico voor mensen op blootstelling via geïnfecteerde ratten als zeer gering ingeschat. Het advies aan

rattenbestrijders is om de reguliere beschermingsmaatregelen te treffen tegen mogelijke ziekteverwekkers.

(10)(2e) zou jij in de tekst op de <https://www.rivm.nl/coronavirus-covid-19/huisdieren> ratten willen toevoegen aan het onderstaande stuk:

Andere dieren en COVID-19

Uit onderzoek blijkt dat varkens, kippen en eenden niet vatbaar zijn voor het nieuwe coronavirus. Andere dieren zoals koeien, schapen, geiten, paarden en ratten zijn dat, voor zover nu bekend, waarschijnlijk ook niet. Fretten, en daarmee ook nertsen, zijn gevoelig voor besmetting met COVID-19. Op enkele nertsbedrijven in Noord-Brabant is het nieuwe coronavirus aangetroffen. Het is aannemelijk dat de dieren in eerste instantie besmet zijn geraakt door mensen en dat de nertsen vervolgens elkaar hebben besmet.

@allen: Daarnaast kunnen we op de one health portal een specifieke vraag over ratten toevoegen. Wat denken jullie hiervan?

Kan ik besmet worden door (wilde) ratten?

Er zijn nog geen aanwijzingen dat ratten geïnfecteerd kunnen worden met SARS-CoV-2. Het risico voor mensen op blootstelling via geïnfecteerde ratten wordt als zeer gering ingeschat. Voor mensen die beroepsmatig met (wilde) ratten in aanraking komen (o.a. plaagdierbeheersers), is het advies om de reguliere beschermingsmaatregelen te treffen tegen mogelijke ziekteverwekkers. Voor eigenaren van tamme ratten is het advies hetzelfde als bij honden en katten.

Als we het eens zijn over de tekst, kan (10)(2e) deze op de one health portal zetten.

Met vriendelijke groet,

(10)(2e)

From: (10)(2e), (10)(2e), (10)(2e) <(10)(2e)> <(10)(2e)@minvws.nl>
Sent: woensdag 20 mei 2020 14:14
To: (10)(2e), (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e), (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e), (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e), (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>
CC: (10)(2e), (10)(2e) <(10)(2e)@minienw.nl>
Subject: RE: Ratten en COVID-19

Ik de plv CVO nog even vragen wat zijn bron was. Dat is misschien nog beter. Als iemand van het RIVM dat wil doen dan is dat ook prima want ik zit tot over mijn oren in de nertsen nog ivm het debat van zo dadelijk.

Van: (10)(2e), (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>
Verzonden: woensdag 20 mei 2020 14:12
Aan: (10)(2e), (10)(2e), (10)(2e) <(10)(2e)@minvws.nl>; (10)(2e), (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e), (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e), (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>
CC: (10)(2e), (10)(2e) <(10)(2e)@minienw.nl>
Onderwerp: RE: Ratten en COVID-19

(10)(2e) en anderen,

Dank voor deze belangrijke bijdrage. Dan zou het fijn zijn als deze informatie op de website opgenomen kan worden!

Groet (10)(2e)

(10)(2e), (10)(2e), (10)(2e)
 National Institute for Public Health and the Environment (RIVM)

(10)(2e)
 (10)(2e) 3720 BA Bilthoven, The Netherlands

(10)(2e)
www.rivm.nl

(10)(2e)

Van: (10)(2e), (10)(2e), (10)(2e) <(10)(2e)> <(10)(2e)@minvws.nl>

Verzonden: woensdag 20 mei 2020 14:10

Aan: (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e) @rivm.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e) @rivm.nl>; (10)(2e) (10)(2e) (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e) @rivm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @rivm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @rivm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @rivm.nl>

CC: (10)(2e) <(10)(2e) @minienw.nl>

Onderwerp: RE: Ratten en COVID-19

Ik heb gisterenmiddag bij het crisisoverleg gezeten met LNV. Toen kregen we vanuit de regio dezelfde vraag. De (10)(2e) heeft het toen nog nagevraagd (ik vermoed bij WBVR) en het antwoord is (nog steeds) geen risico want ze hebben de receptor niet (net als muizen).

Van: (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e) @rivm.nl>

Verzonden: woensdag 20 mei 2020 14:06

Aan: (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e) @rivm.nl>; (10)(2e) (10)(2e) (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e) @rivm.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e) @rivm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @rivm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @rivm.nl>

CC: (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e) @minienw.nl>; (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e) @minvws.nl>

Onderwerp: FW: Ratten en COVID-19

Hallo Allemaal,

Ik houd me bij het RIVM o.a. bezig met knaagdierbeheersing vanuit de kant van het gebruik van bestrijdingsmiddelen (biociden/rodenticiden).

Vandaag sprak ik met (10)(2e) van de NVPB, hij wil graag weten of het beeld dat RIVM heeft over ratten en corona nog steeds hetzelfde (zie brief 17 april) is.

Van (10)(2e) begrijp ik dat er een maand geleden contact is geweest met jullie om deze informatie ook op de website te zetten. Ik denk dat het voor o.a. de plaagdierbranche belangrijk is. Is het mogelijk om deze informatie toe te voegen aan deze pagina: <https://www.rivm.nl/coronavirus-covid-19/huisdieren>
Misschien dan aanpassen naar '(huis)dieren' want ja, ratten zijn (meestal) geen huisdieren.

Ik hoor graag van jullie,

Met vriendelijke groeten (10)(2e) (10)(2e)

(10)(2e) (10)(2e) (10)(2e)
National Institute for Public Health and the Environment (RIVM)

(10)(2e) 3720 BA Bilthoven, The Netherlands

(10)(2e)
www.rivm.nl

(10)(2e)

Van: (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e) @brabers.nl>

Verzonden: woensdag 20 mei 2020 12:27

Aan: (10)(2e) (10)(2e) <(10)(2e) @rivm.nl>

CC: NVPB <(10)(2e) @nvpb.org>

Onderwerp: Ratten en COVID-19

Ha (10)(2e)

In navolging van ons gesprek tref je bijgevoegd de relevante brieven uit april waarin wordt ingegaan op de relatie tussen CoV-2 en ratten.

Met name deze passage uit de RIVM brief (gebaseerd op conclusies vanuit het Deskundigenberaad Zoönosen) is relevant:

Er zijn nog geen aanwijzingen dat ratten geïnfecteerd kunnen worden met SARS-CoV-2. Hoewel bekend is dat het virus in het rioolwater kan voorkomen, en ratten mogelijk blootgesteld kunnen worden aan het virus, wordt het risico voor mensen op blootstelling via geïnfecteerde ratten als zeer gering ingeschat. Het advies aan rattenbestrijders is om de reguliere beschermingsmaatregelen te treffen tegen

mogelijke ziekteverwekkers.

Mijn vraag is dus of er momenteel nog onderzoek loopt naar verspreiding via ratten en/of dat het bovenstaande beeld nog steeds actueel is. Mooi dat je vanuit het RIVM wil helpen om deze vragen beantwoord te krijgen.

Het onderzoek naar verspreiding via rioolwater loopt overigens nog. Eind mei worden de resultaten verwacht:
<https://www.rivm.nl/coronavirus-covid-19/onderzoek/rioolwater> Dat heeft dan ook een zekere relatie met ratten.

Met vriendelijke groet,

(10)(2e) (10)(2e)

Nederlandse Vereniging van
Plaagdiermanagement Bedrijven

Postbus 80523 // 2508 GM 's-Gravenhage
Hogeweg 16 // 2585 JD 's-Gravenhage

(10)(2e)

(10)(2e)@nvpb.org
www.nvpb.org

Volg de NVPB nu ook op Twitter!

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is verzonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het RIVM aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
www.rivm.nl De zorg voor morgen begint vandaag

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. RIVM accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
www.rivm.nl/en Committed to health and sustainability

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is verzonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het RIVM aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
www.rivm.nl De zorg voor morgen begint vandaag

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. RIVM accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
www.rivm.nl/en Committed to health and sustainability

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is verzonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het RIVM aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
www.rivm.nl De zorg voor morgen begint vandaag

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. RIVM accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
www.rivm.nl/en Committed to health and sustainability

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het

elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is verzonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het RIVM aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
www.rivm.nl *De zorg voor morgen begint vandaag*

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. RIVM accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
www.rivm.nl/en *Committed to health and sustainability*